

مراقبت از کودک

منحنی رشد در کودک نارس

Activate Windows
Go to Settings to activate

چه نوزادی، نوزاد نارس محسوب می‌شود؟

نوزادی که پیش از هفته ۳۷ حاملگی متولد شود، نارس خوانده می‌شود. قبل از پرداختن به موضوع جدول وزن گیری نوزادان نارس لازم است بدانید نوزادان نارس از نظر وزن هنگام تولد به سه دسته تقسیم می‌شوند:

- وزن کم‌تر از ۱۰۰۰ گرم، وزن شدیداً پایین هنگام تولد (Extremely low birth weight (ELBW)) خوانده می‌شود.
- وزن کم‌تر از ۱۵۰۰ گرم، وزن بسیار کم هنگام تولد (Very low birth weight (VLBW)) خوانده می‌شود.
- وزن بین ۱۵۰۰ تا ۲۵۰۰ گرم، وزن کم هنگام تولد (low birth weight (LBW)) خوانده می‌شود.

زمان‌های مناسب سنجش وزن نوزاد نارس

پزشکان برخی از نوزادان نارس را با توجه به سن و مشکلات احتمالی همراهشان ممکن است برای مدتی در بیمارستان و در بخش مراقبت‌های ویژه نوزادان یا NICU بستری کنند و وزن‌گیری نوزاد نارس در دستگاه انجام می‌شود. در این بخش میزان مصرف شیر و تغییرات وزن نوزاد به صورت روزانه ثبت می‌شود. پس از ترخیص نوزاد نارس از بیمارستان، برای چهار تا شش هفته، اندازه‌گیری معیارهای رشد مانند افزایش وزن، رشد قد و افزایش اندازه‌ی دور سر نوزاد نارس باید یک‌بار در هفته تا رسیدن به وزن ۲۰۰۰ گرم ادامه یابد و پس از آن در ۲، ۴، ۶، ۷، ۹، ۱۲، ۱۵، ۱۸ ماهگی و سپس در ۲، ۲/۵، ۴، ۳، و ۵ سالگی برای مراقبت کودک انجام می‌شود.

در ارتباط با وزن‌گیری نوزاد نارس، هر چه وزن هنگام تولد و هفته بارداری که نوزاد در آن متولد شده است، کمتر باشد و یا با اختلالات بیشتری متولد شده باشد. میزان وزن‌گیری او متفاوت خواهد بود.

این نوزادان نیز مانند سایر کودکانی که به‌موقع متولد می‌شوند، ابتدا و در چند روز اول بعد از تولد، حدود ۱۰ درصد از وزن بدنشان را از دست می‌دهند. معمولاً بعد از روز چهارم کاهش وزن رخ نمی‌دهد مگر کودک بیماری همراهی داشته باشد که تغذیه او به خوبی صورت نگیرد. بیشتر نوزادان تا حدود روز چهاردهم بعد از تولد به وزن هنگام تولدشان برمی‌گردند که این برگشت نیز برای بعضی بیش‌تر طول می‌کشد.

به طور کلی انتظار می‌رود که نوزادان نارس، به ازای هر یک کیلوگرم از وزن‌شان حداقل ۱۵ گرم افزایش وزن در روز داشته باشند. هرچه میزان افزایش وزن روزانه بیش‌تر بوده و به ۳۰ گرم در روز نزدیک‌تر باشد، نوزاد نارس زودتر به منحنی وزن‌گیری نوزادانی که زمان تولد طبیعی داشته‌اند می‌رسد.

از آنجا که رفلکس مکیدن، در هفته سی‌ودوم حاملگی ایجاد می‌شود، اگر نوزاد نرسی زودتر از این زمان متولد شده باشد، ممکن است کمی طول بکشد تا توانایی مکیدن را کسب کند؛ تا آن زمان از لوله‌ی تغذیه یا سرنگ حاوی شیر در بیمارستان برای شیردهی به نوزاد زودرس استفاده می‌شود و این امر روند وزن‌گیری نوزاد را سخت‌تر می‌کند.

نوزاد نارس سریع‌تر از نوزادانی که به موقع متولد شده‌اند رشد می‌کنند و معمولاً تا یک‌سالگی، از نظر جدول وزن‌گیری نوزاد نارس، به سایر کودکان می‌رسند. برای بعضی کودکانی که نارس متولد شده‌اند، ممکن است این پدیده تا ۱۸ الی ۲۴ ماهگی به تاخیر بیافتد. بر اساس مطالعات انجام شده توسط سازمان جهانی بهداشت، بیش‌تر نوزادان نارس تا دو سالگی باید به منحنی رشد کودکان نرمال برسند و در این زمینه، تماس پوست با پوست با نوزادان نارس نیز موثر است.

نمودارهای رشد

منحنی های INTERGROWTH-21

- برای کودکانی که باسن بارداری کمتر از ۳۷ هفته بدنیا آمدند

- پس از ترخیص از بیمارستان از هفته ۲۸ تا ۶۴ بارداری

منحنی های MGRS

- برای کودکان ترم

- برای کودکان زود متولد شده پس از ۶۴ هفته بارداری با محاسبه سن اصلاح شده

محاسبه سن اصلاح شده کودکان زود متولد شده برای ثبت در منحنی MGRS پس از هفته 64 بارداری

- کم کردن سن بارداری به هفته از ۴۰ هفته

= بدست آوردن ماه هایی که نوزاد زودتر بدنیا آمده است باتقسیم هفته ها بر ۴

- بدست آوردن سن اصلاح شده از کم کردن تعداد ماه هایی که کودک زودتر بدنیا آمده است از سن تقویمی

- محاسبه سن اصلاح شده تا سن:

- دور سر تا ۱۸ ماه
- وزن تا ۲۴ ماه
- قد تا ۴۰ ماه

نوزادی با سن بارداری ۲۸ هفته بدنیا آمده است

$$(40-28 = 12)$$

$$(12 \div 4 = 3)$$

- تا ۶۴ هفته بارداری (۹ ماه تقویمی) روی منحنی های **intergrowth-21**
- سپس روی منحنی های **MGRS** با محاسبه سن اصلاح شده
- سن اصلاح شده این کودک در ۹ ماهگی، ۶ ماه است
- تا ۱۸ ماه برای دور سر، تا ۲۴ ماه برای وزن و تا ۴۰ ماه برای قد سن اصلاح شده محاسبه می شود و بعد از آن مشابه کودکانی که ترم پایش رشد می شوند

نوزادی با سن بارداری ۳۶ هفته بدنیا آمده است

$$(40-36 = 4)$$

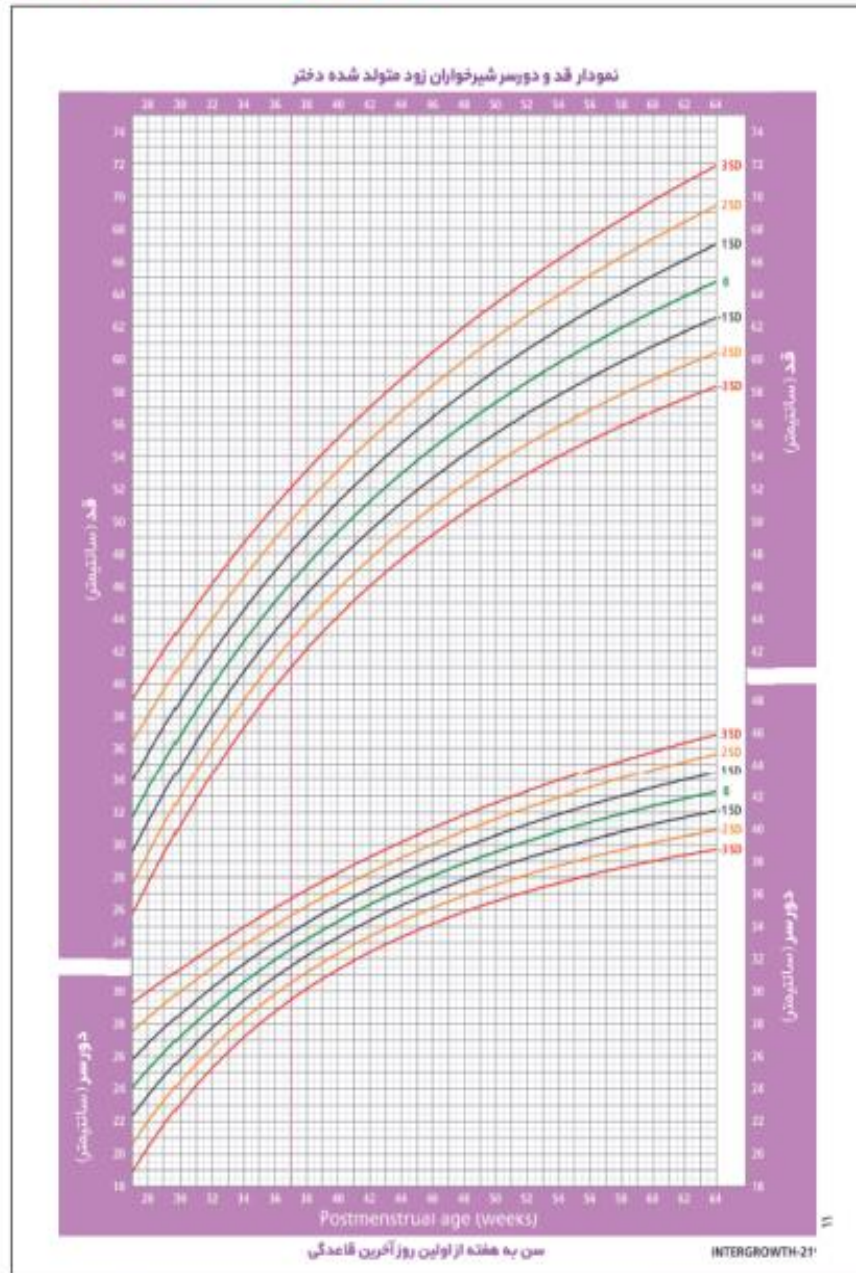
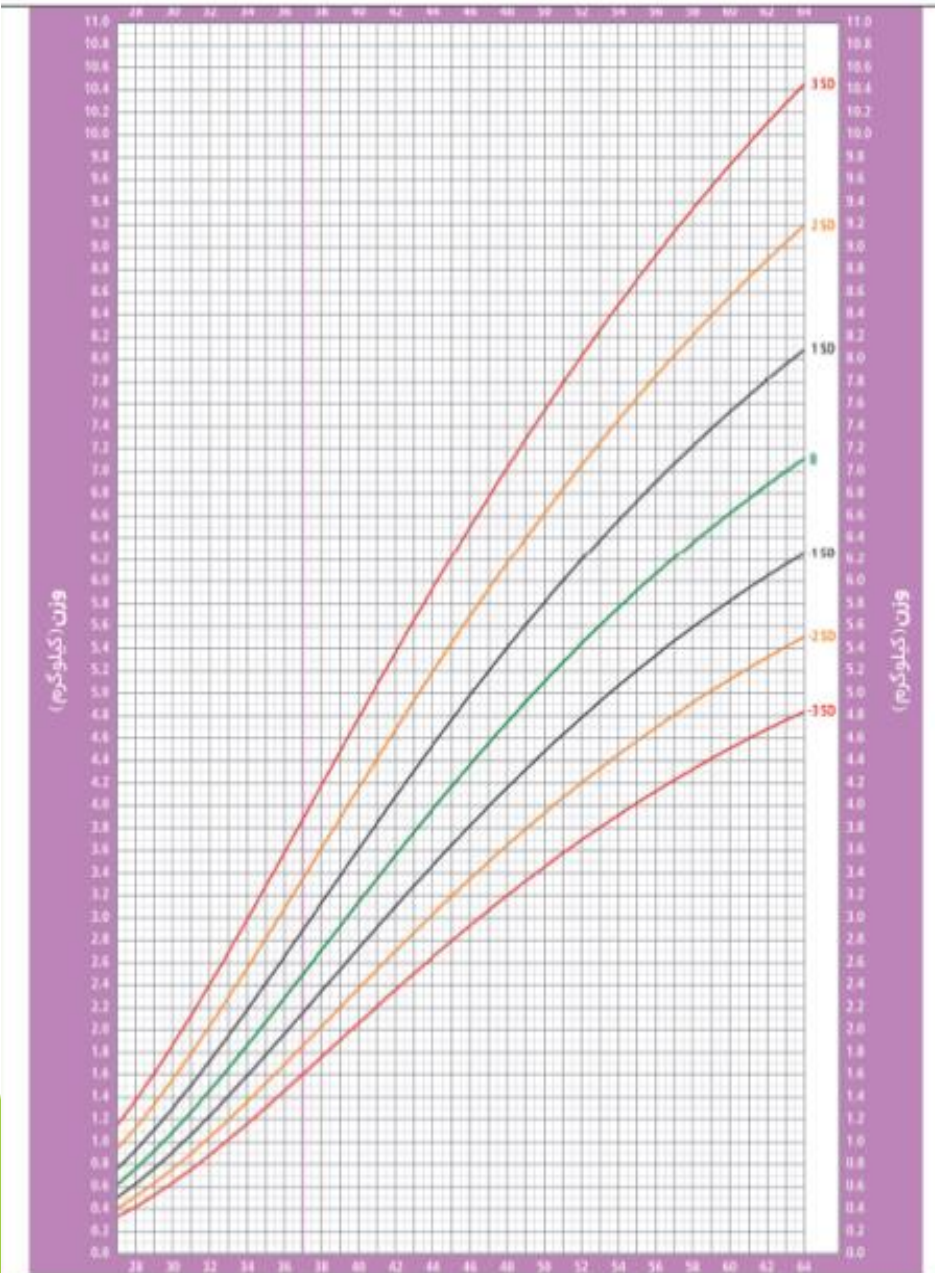
$$(4 \div 4 = 1)$$

- تا ۶۴ هفته بارداری (۷ ماه تقویمی) روی منحنی های **intergrowth-21**
- سپس روی منحنی های **MGRS** با محاسبه سن اصلاح شده
- سن اصلاح شده این کودک در ۷ ماهگی، ۶ ماه است
- تا ۱۸ ماه برای دور سر، تا ۲۴ ماه برای وزن و تا ۴۰ ماه برای قد سن اصلاح شده محاسبه می شود و بعد از آن مشابه کودکان ترم پایش رشد می شوند

سن استفاده از منحنی های intergrowth-21 و MGRS

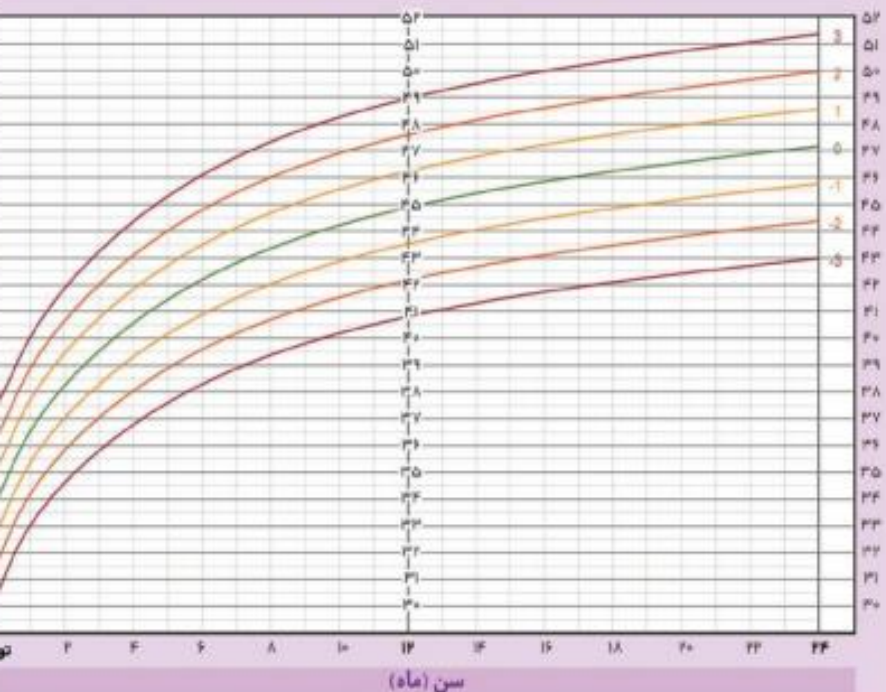
سن اصلاح شده برای استفاده از منحنی MGRS	آخرین سن تقویمی برای استفاده از منحنی Intergrowth-21 st	آخرین سن بارداری برای استفاده از منحنی Intergrowth-21 st	سن بارداری هنگام تولد (هفته)
۶ ماه	۹ ماه و صفر روز	۶۴ هفته	۲۸
۶ ماه	۸ ماه و ۲۱ روز	۶۴ هفته	۲۹
۶ ماه	۸ ماه و ۱۴ روز	۶۴ هفته	۳۰
۶ ماه	۸ ماه و ۷ روز	۶۴ هفته	۳۱
۶ ماه	۸ ماه و صفر روز	۶۴ هفته	۳۲
۶ ماه	۷ ماه و ۲۱ روز	۶۴ هفته	۳۳
۶ ماه	۷ ماه و ۱۴ روز	۶۴ هفته	۳۴
۶ ماه	۷ ماه و ۷ روز	۶۴ هفته	۳۵
۶ ماه	۷ ماه و صفر روز	۶۴ هفته	۳۶

INTERGROWTH-21 نمودار وزن، قد و دور سر

نمودار قد و دور سر برای سن MGRS

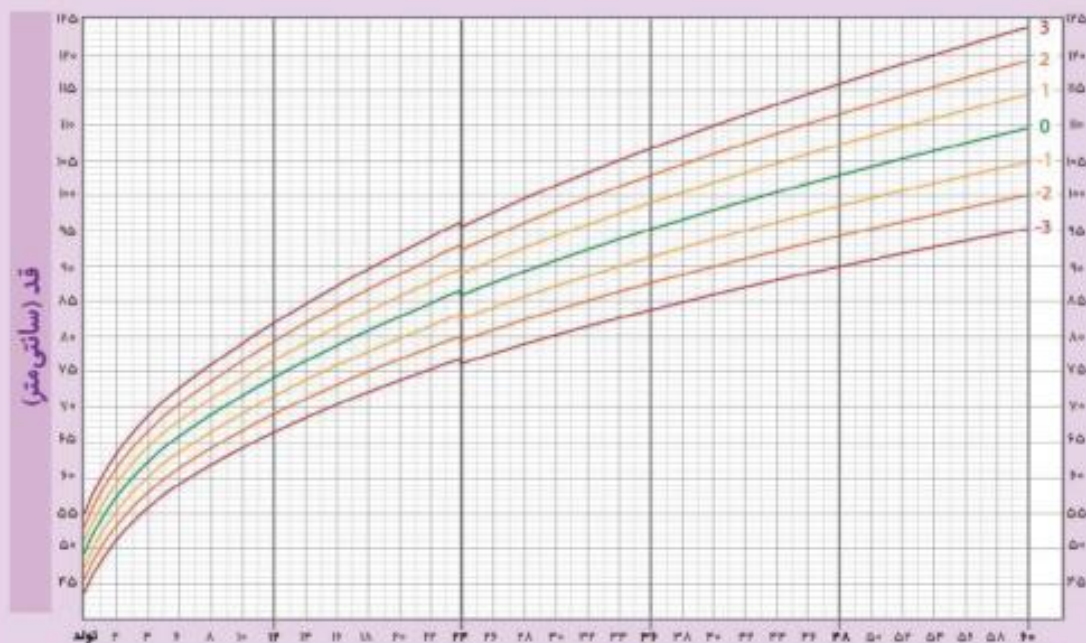
نمودار دور سر برای سن از تولد تا ۲ سالگی (z-score) دختر

سن (ماه)

برای کودکانی که زودتر از ۲۷ هفته بارداری به دنیا آمده اند تا ۱۸ ماهگی سن اصلاح شده محاسبه شود.

نمودار قد برای سن از تولد تا ۵ سالگی (Z-Score) دختر

سن (ماه)

برای کودکانی که زودتر از ۲۷ هفته بارداری به دنیا آمده اند، تا ۲۰ ماهگی سن اصلاح شده محاسبه شود.

MGRS نمودار وزن برای سن و وزن برای قد

تفسیر منحنی رشد در کودک ترم

وزن:

گاہا در کودکان در ۱۰ روز اول پس از تولد مقداری از وزن خود را از دست می دهند. و حداکثر ۱۰ درصد وزن تولد و تا ۱۴ روزگی به وزن زمان تولد برمی گردند. وزن کودک در ۶-۴ ماهگی ۲ برابر وزن تولد (یعنی حدوداً ۱۴۰-۲۰۰ گرم در هفته افزایش وزن) و در یکسالگی ۳ برابر وزن تولد (حدوداً ۱۵۰-۸۵ گرم در هفته افزایش وزن در ۶ ماه دوم) و در ۲ سالگی به ۴ برابر وزن تولد می رسد.

قد:

افزایش قد در ماه اول ۵-۴ سانتی متر و بعد تا ۶ ماهگی ۲/۵ سانتی متر در ماه و ۶ تا ۱۲ ماهگی ۱/۲۵ سانتی متر در ماه است. افزایش قد در سال اول زندگی ۵۰٪ است.

معمولاً قد کودک ترم در زمان تولد ۵۰-۴۰ سانتی متر می باشد که در یکسالگی ۷۵ سانتی متر، در ۲ سالگی ۸۶ سانتی متر، در ۳ سالگی ۹۵ سانتی متر و در ۴ سالگی به ۱۰۳ سانتی متر می رسد. سپس کودک تا بلوغ ۷-۵ سانتی در سال رشد قدی خواهد داشت.

دور سر:

دور سر زمان تولد نوزاد ترم ۳۵-۳۴ سانتی متر می باشد. در ۶ ماهگی ۴۴ سانتی متر و در یکسالگی به ۴۷ سانتی متر می رسد. رشد دور سر در ۳ ماه اول زندگی تقریباً ۲ سانتی متر، در ۳-۶ ماهگی ۱ سانتی متر و در ۶-۱۲ ماهگی ۰.۵ سانتی متر در هر ماه است.

چگونه کودک را از نظر وضعیت وزن بر حسب سن طبقه بندی کنید ؟

برای کودکان ۵ طبقه بندی از نظر وزن وجود دارد : ۱- کم وزنی شدید ۲- کم وزنی ۳- احتمال اضافه وزن ۴- نیازمند بررسی بیشتر از نظر وزن و ۵- طبیعی .

کم وزنی شدید :

اگر منحنی وزن برای سن زیر منحنی قرمز (۳- انحراف معیار) قرار گیرد (در هر سه حالت صعودی ، افقی و نزولی) کودک در طبقه بندی کم وزنی شدید قرار میگیرد. او را به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت ارجاع دهید و جهت اطمینان از انجام ارجاع ، ۲۴ ساعت بعد پیگیری نمایید و سپس مشابه کم وزنی اقدام شود.

کم وزنی :

اگر منحنی وزن برای سن کودک مساوی $-3Z$ -score تا کمتر از $-2Z$ -score باشد کودک در طبقه بندی "کم وزنی" قرار می گیرد. توصیه ها / اقدام در طبقه بندی کم وزنی عبارتند از :

- بررسی منحنی قد برای سن و منحنی وزن برای قد

- مشاوره و ارائه توصیه های تغذیه ای

- اگر هر نوع مشکل غذا و نحوه تغذیه دارد کودک زیر ۲ ماه یک روز بعد و بالای ۲ ماه را یک هفته بعد برای ارزیابی تغذیه پیگیری کنید، تا ببینید مادر به توصیه ها عمل کرده است و نظر او چیست .

- برای ارزیابی رشد ، کودکان زیر ۲ ماه ۱۰ روز بعد ، ۲ ماهه تا یکسال ۲ هفته بعد، بالای یک سال یک ماه بعد پیگیری شود. بعد از ۲ پیگیری در صورت وزن کودک اضافه نشود یا منحنی وزن برای سن نزولی باشد به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت ارجاع دهید . در صورت وزن گیری مطلوب توصیه های تغذیه ای داده شود و براساس سن کودک پیگیری گردد.

احتمال اضافه وزن :

اگر منحنی رشد کودک بالای منحنی $+1Z$ - score باشد در طبقه بندی احتمال اضافه وزن قرار می گیرد ، در این صورت باید منحنی قد برای سن و منحنی وزن برای قد بررسی شود.

نیازمند بررسی بیشتر از نظر وزن :

اگر منحنی وزن برای سن کودک مساوی $2z\text{-score}$ - تا مساوی $1z\text{-score}$ + بوده و روند رشد نامعلوم (یعنی منحنی رشد کودک قبلاً رسم نشده باشد یا کارت مراقبت کودک نداشته باشد) یا روند رشد متوقف شده یا روند رشد نزولی باشد (کاهش وزن کودک)، کودک در طبقه بندی " نیازمند بررسی بیشتر از نظر وزن " قرار می گیرد. توصیه ها / اقدام مشابه طبقه بندی کم وزنی می باشد.

طبیعی:

اگر منحنی وزن برای سن کودک مساوی $2z\text{-score}$ - تا مساوی $1z\text{-score}$ + بوده و روند رشد به موازات یا روند رشد به سمت میانه باشد، کودک در طبقه بندی طبیعی قرار می گیرد. منحنی های قد برای سن و وزن برای قد را بررسی کنید و مادر را به ادامه مراقبتهای روتین تشویق کنید .

"جدول ارزیابی و طبقه بندی کودک از نظر وزن برای سن"

وزن کودک را اندازه بگیرید. منحنی وزن کودک را رسم کنید.

برای تفسیر کامل وضعیت رشد کودک لازم است هر ۳ منحنی رشد کودک (وزن برای سن، قد برای سن و وزن برای قد) رسم شود و بررسی گردد.

منحنی وزن برای سن	طبقه بندی	توصیه ها/ اقدام
• پایین تر از -2z-score	کم‌وزنی شدید	• ارجاع به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت • ۲۴ ساعت بعد برای اطمینان از انجام ارجاع پیگیری شود و سپس مشابه کم‌وزنی اقدام شود
• مساوی -2z-score تا پایین تر از -2z-score	کم‌وزنی	• منحنی قد برای سن بررسی شود. • منحنی وزن برای قد بررسی شود. • مشاوره و ارائه توصیه های تغذیه‌ای • مراجعه بعدی برای ارزیابی تغذیه کودک زیر ۲ ماه ۲۴ ساعت بعد و بالای ۲ ماه ۱ هفته بعد و مراجعه بعدی برای ارزیابی رشد کودک: - زیر ۲ ماه، ۱۰ روز بعد - ۲ ماهه تا یکسال، ۲ هفته بعد - بالای یک سال، ۱ ماه بعد - بعد از ۲ پیگیری در صورتی که وزن کودک اضافه نشده باشد یا منحنی وزن برای سن روند نزولی داشته باشد، به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت ارجاع دهید. در صورت وزن گیری مطلوب، توصیه های تغذیه ای ادامه یافته و براساس سن کودک پیگیری شود.
• بالاتر از +2z-score	احتمال اضافه وزن	• منحنی قد برای سن بررسی شود. • منحنی وزن برای قد بررسی شود.
• مساوی -2z-score تا مساوی +2z-score و • روند رشد نامعلوم یا • روند افزایش وزن متوقف شده یا • کاهش وزن کودک	نیازمند بررسی بیشتر از نظر وزن	• منحنی قد برای سن بررسی شود. • منحنی وزن برای قد بررسی شود. • توصیه های تغذیه‌ای متناسب را ارائه دهید. • مراجعه بعدی برای ارزیابی تغذیه کودک زیر ۲ ماه ۲۴ ساعت بعد و بالای ۲ ماه ۱ هفته بعد و مراجعه بعدی برای ارزیابی وزن کودک: - زیر ۲ ماه، ۱۰ روز بعد - ۲ ماهه تا یکسال، ۲ هفته بعد - بالای یک سال، ۱ ماه بعد - بعد از ۲ پیگیری در صورتی که وزن کودک اضافه نشده باشد، به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت ارجاع دهید.
• مساوی -2z-score تا مساوی +2z-score	طبیعی	• منحنی قد برای سن بررسی شود. • منحنی وزن برای قد بررسی شود. • ارزیابی کودک را طبق صفحات بعدی ادامه دهید.

شاخص های بهبودی کودک با کم وزنی:

- افزایش وزن با شیب مناسب در دو مراقبت پیاپی
- امتیاز Z وزن برای سن مساوی یا بیشتر از ZSCOR ۲ - در دو مراقبت پیاپی

شاخص های ارجاع به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت در طول پیگیری کودک با کم وزنی:

- توقف یا افت رشد در هر زمان از دوره مراقبت، و /یا
- بروز علائم کم وزنی شدید در هر زمان از دوره مراقبت، و /یا
- بروز علائم سوء تغذیه حاد شدید (امتیاز Z وزن برای قد کمتر از ۳-) و یا
- ادم گوده گذار در هر دوپا

از علل کم وزنی :

- محرومیت حاد و یا مزمن از غذا
- حمله های حاد و یا مزمن بیماری ها

تفسیر شاخص رشد (وزن برای سن):

کم وزنی معرف آن است که وزن کنونی کودک از وزن مناسب برای سن او کمتر است.

اصولاً برای تفسیر کامل وضعیت رشد کودک باید هر سه منحنی رشد یعنی وزن برای سن و قد برای سن و وزن برای قد مورد بررسی قرار بگیرد. کم وزنی گاه با لاغری و گاه با کوتاه قدی و یا هر دوی آنها توأم است. کودکی کوتاه قد ممکن است وزنش ظاهراً با قد کودک متناسب ولی با سن او نامتناسب باشد. این کودک ممکن است حتی به صورت گمراه کننده ای چاق باشد، در حالی که سوءتغذیه یا بیماری های قبلی کودک، قد او را از آنچه انتظار می رفته کوتاه تر کرده است. بر عکس، در کودکی که قد او مناسب سن اوست، امکان دارد به علت داشتن سوءتغذیه یا بیماری در گذشته ای نزدیک، وزن به حد کمتر از مطلوب رسیده باشد. هیچ یک از این دو کودک نام برده شده وزن مناسب برای سن را ندارند. اگر کودکی دچار ورم هر دوپا باشد، احتباس آب سبب افزایش وزن کودک میشود و ممکن است کم وزنی شدید کودک را مخفی کند. در این حالت، وزن برای سن و وزن برای قد را علامت گذاری کنید ولی روی نمودار رشد و نزدیک به نقطه ترسیم شده، ورم کودک را درج نمایید. این کودک، مبتلا به سوء تغذیه ی شدید بوده و باید برای مراقبتهای تخصصی ارجاع شود.

روش صحیح تشخیص ادم گوده گذار در هر دو پا:

- فشار ملایم با انگشت دست به بالای قوزک در داخل ساق به جایی که استخوان ساق پا زیر پوست است، یا روی پاها
- فشار حدود سه ثانیه ادامه یابد (مدت زمان لازم برای شمردن "یک هزار و یک"، "یک هزار و دو"، "یک هزار و سه" حدود سه ثانیه است)
- اگر کودکی مبتلا به ادم باشد، اثر انگشت در جایی که مایع ادم در بافت بدن او تحت فشار قرار گرفته برای مدتی (حداقل چند ثانیه) باقی می ماند
- اگر هر دو پای کودکی آشکارا چنین نشانه هایی داشت می توان او را مبتلا به ادم ثبت کرد
- برای آزمایش ادم وارد کردن فشار زیاد لازم نیست، وارد کردن فشار زیاد روی پوست می تواند دردناک باشد.
- آزمایش ادم باید پس از اندازه گیری قد و وزن انجام شود.

چگونه کودک را از نظر وضعیت قد برحسب سن طبقه بندی کنید :

برای کودکان ۵ طبقه بندی از نظر وضعیت قد وجود دارد: ۱- کوتاه قدی شدید ۲- کوتاه قدی ۳- خیلی بلند قد ۴- نیازمند بررسی بیشتر از نظر قد و ۵- طبیعی

کوتاه قدی شدید و کوتاه قدی:

اگر منحنی قد کودک زیر منحنی ۳- انحراف معیار باشد در طبقه بندی "کوتاه قدی شدید" قرار می گیرد و اگر منحنی قد کودک مساوی $-2z$ score تا کمتر از $-2z$ score باشد کودک در طبقه بندی "کوتاه قدی" قرار می گیرد.

توصیه ها / اقدام در این دو طبقه بندی : کودک را به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت ارجاع دهید. ۲۴ ساعت بعد پیگیری نمایید تا مطمئن شوید کودک به پزشک مراجعه کرده است. سپس مشابه نیازمند بررسی بیشتر از نظر قد اقدام شود.

کودکان کوچکتر از ۶ ماه ۱ ماه بعد ، ۶ ماه تا ۱۲ ماه ۲ ماه بعد، بزرگتر از ۱ سال ۳ ماه بعد پیگیری شود.

خیلی بلند قد:

اگر منحنی قد کودک بیشتر از $+3z$ score باشد کودک در طبقه بندی "خیلی بلند قد" قرار می گیرد. این کودک را به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت ارجاع دهید. ۲۴ ساعت بعد پیگیری نمایید تا مطمئن شوید کودک به پزشک مراجعه کرده است.

نیازمند بررسی بیشتر از نظر قد:

اگر منحنی قد کودک مساوی $-2Z$ -score تا مساوی $+3Z$ -score باشد و روند رشد نامعلوم یا روند رشد متوقف شده یا روند رشد کند شده باشد کودک در طبقه بندی "نیازمند بررسی بیشتر از نظر قد" قرار می گیرد. توصیه ها / اقدام در این طبقه بندی عبارتند از:

- بررسی منحنی وزن برای سن و منحنی وزن برای قد

- ارائه توصیه های تغذیه ای مناسب

- اگر هر نوع مشکل غذا و نحوه تغذیه دارد کودک زیر ۲ ماه یک روز بعد و بالای ۲ ماه را یک هفته بعد برای ارزیابی تغذیه پیگیری کنید.

- برای ارزیابی قد ، کودکان زیر ۶ ماه یکماه بعد ، ۱۲-۶ ماهه ۲ ماه بعد، بالای یکسال ۳ ماه بعد پیگیری شود. بعد از ۲ پیگیری در صورتی که قد کودک اضافه نشود یا روند افزایش قد کند باشد به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت ارجاع دهید .

رشد قدی طبیعی:

اگر منحنی قد کودک مساوی $-2Z$ -score تا مساوی $+3Z$ -score باشد و روند رشد به موازات میانه یا روند رشد صعودی باشد، کودک در طبقه بندی "طبیعی" قرار می گیرد. منحنی وزن برای سن و وزن برای قد بررسی شود و سایر مراقبت‌های روتین انجام گردد.

"جدول ارزیابی و طبقه بندی کودک از نظر قد برای سن"

ارزیابی کودک از نظر قد برای سن

قد کودک را اندازه بگیرید. منحنی قد کودک را رسم کنید.

برای تفسیر کامل وضعیت رشد کودک لازم است هر ۳ منحنی رشد کودک (وزن برای سن، قد برای سن و وزن برای قد) رسم شود و بررسی گردد.

توصیه‌ها/ اقدام	طبقه بندی	منحنی قد برای سن
• ارجاع به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت • ۲۲ ساعت بعد برای اطمینان از انجام ارجاع پیگیری شود و سپس مشابه نیازمند بررسی بیشتر از نظر قد اقدام شود.	کوتاه قدی شدید	• پایین تر از $-2Z$ -score
• ارجاع به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت • ۲۲ ساعت بعد برای اطمینان از انجام ارجاع پیگیری شود و سپس مشابه نیازمند بررسی بیشتر از نظر قد اقدام شود.	کوتاه قدی	• مساوی $-2Z$ -score تا پایین تر از $-2Z$ -score
• ارجاع به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت • ۲۲ ساعت بعد برای اطمینان از انجام ارجاع پیگیری شود.	خیلی بلند قد	• بالاتر از $+2Z$ -score
• منحنی وزن برای سن بررسی شود. • منحنی وزن برای قد بررسی شود. • توصیه‌های تغذیه‌ای مناسب • مراجعه بعدی برای ارزیابی تغذیه کودک زیر ۲ ماه ۲۲ ساعت بعد و ۲ ماه تا ۵ سال ۱ هفته بعد و مراجعه بعدی برای ارزیابی قد: - کوچکتر از ۶ ماه، ۱ ماه بعد - ۶ تا ۱۲ ماه، ۲ ماه بعد - بزرگتر از ۱ سال، ۳ ماه بعد - در صورتی که بعد از ۲ پیگیری قد کودک اضافه نشده باشد یا روند افزایش قد کند باشد به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت ارجاع شود.	نیازمند بررسی بیشتر از نظر قد	• مساوی $-2Z$ -score تا مساوی $+2Z$ -score و - روند افزایش قد نامعلوم یا - روند افزایش قد متوقف شده یا - روند افزایش قد کند می باشد.
• منحنی وزن برای سن بررسی شود. • منحنی وزن برای قد بررسی شود. • ارزیابی کودک را طبق صفحات بعدی ادامه دهید.	طبیعی	• مساوی $-2Z$ -score تا مساوی $+2Z$ -score

تفسیر شاخص رشد (قد برای سن):

با استفاده از نمودار قد برای سن می توان روند رشد قدی کودکان را پایش نمود. در صورتیکه کودک کوتاه قد باشد نشان دهنده سوء تغذیه مزمن می باشد.

مهم ترین علل کوتاه قدی :

- دسترسی ناکافی به غذا در طولانی مدت

- بروز عفونت های مکرر

- دسترسی ناکافی به خدمات و مراقبت های اولیه بهداشتی اشاره نمود.

این شاخص، در تشخیص کودکان دچار کوتاهی قد در اثر سوء تغذیه طولانی مدت یا بیماری مکرر کمک کننده است و کودکانی که برای سن خود، بلند قد هستند نیز شناسایی می شوند. (بلندی قد بجز در موارد شدید که مطرح کننده مشکلات نادر غددی است به ندرت به عنوان یک مشکل تلقی می شود).

چگونه کودک را از نظر وضعیت وزن برای قد طبقه بندی کنید:

برای کودکان زیر ۵ سال ۶ طبقه بندی از نظر وضعیت وزن برای قد وجود دارد،:

۱- لاغری شدید ، ۲- لاغری ۳- چاقی ، ۴- اضافه وزن ، ۵- در خطر اضافه وزن، ۶- طبیعی

لاغری شدید و لاغری:

اگر منحنی وزن برای قد کودک پایین تر از $-3z$ score باشد کودک در طبقه بندی لاغری شدید قرار می گیرد. و اگر منحنی وزن برای قد کودک مساوی $-3z$ score تا کمتر از $-2z$ score باشد، کودک در طبقه بندی لاغری قرار می گیرد. توصیه ها و اقدام در طبقه بندی های لاغری شدید و لاغری عبارتند از:

- ارجاع کودک به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت و پیگیری ۲۴ ساعت بعد جهت اطمینان از انجام ارجاع
- سپس مشابه کم وزنی اقدام شود.

چاقی و اضافه وزن :

اگر منحنی وزن برای قد کودک بالای $+3z$ score باشد کودک در طبقه بندی چاق قرار می گیرد و اگر بیشتر از $+2z$ score تا مساوی $+3z$ score باشد کودک در طبقه بندی اضافه وزن قرار میگیرد.

توصیه ها و اقدام در طبقه بندی های چاقی و اضافه وزن :

- ارجاع کودک به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت و پیگیری یک هفته بعد جهت اطمینان از انجام ارجاع
- سپس یکماه بعد مشابه "درخطر اضافه وزن" اقدام شود.

در خطر اضافه وزن :

اگر منحنی وزن برای قد کودک بیشتر از $+1zscore$ تا مساوی $+2zscore$ باشد ، کودک در طبقه بندی

"در خطر اضافه وزن" قرار می گیرد. توصیه ها/ اقدام در این طبقه بندی عبارتند از:

- بررسی منحنی وزن برای سن و منحنی قد برای سن

- ارزیابی کودک از نظر تغذیه و ارائه توصیه های تغذیه ای مناسب برای کودک با اضافه وزن

- پیگیری یک ماه بعد

- در صورتیکه منحنی وزن برای قد بعد از ۳ ماه در همین طبقه بندی قرار گیرد به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت ارجاع دهید.

طبیعی : اگر منحنی وزن برای قد کودک مساوی $-2 zscore$ تا مساوی $+1 zscore$ باشد کودک در

طبقه بندی طبیعی قرار میگیرد. منحنی وزن برای سن و منحنی قد برای سن را بررسی کنید و مادر را به

ادامه مراقبتهای روتین تشویق کنید.

"جدول ارزیابی و طبقه بندی کودک از نظروزن برای قد"

ارزیابی کودک از نظروزن برای قد

منحنی وزن برای قد کودک را رسم کنید.

برای تفسیر کامل وضعیت رشد کودک لازم است هر ۳ منحنی رشد کودک (وزن برای سن، قد برای سن و وزن برای قد) رسم شود و بررسی گردد.

توصیه‌ها/ اقدام	طبقه بندی	منحنی وزن برای قد
• ارجاع به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت • ۲۴ ساعت بعد برای اطمینان از انجام ارجاع پیگیری شود و سپس مشابه کم وزنی اقدام شود.	لافتاری شدید	• پایین تر از $-2z$ -score
• ارجاع به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت • ۲۴ ساعت بعد برای اطمینان از انجام ارجاع پیگیری شود و سپس مشابه کم وزنی اقدام شود.	لافتاری	• مساوی $-2z$ -score تا پایین تر از $-2z$ -score
• ارجاع به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت • ۱ هفته بعد برای اطمینان از انجام ارجاع پیگیری شود و سپس ۱ ماه بعد مشابه در خطر اضافه وزن اقدام شود.	چاقی	• بالاتر از $+2z$ -score
	اضافه وزن	• بالاتر از $+2z$ -score تا مساوی $+2z$ -score
• منحنی وزن برای سن بررسی شود. • منحنی قد برای سن بررسی شود. • کودک را از نظر تغذیه ارزیابی کنید. • آموزش تغذیه کودک بر اساس راهنمای مشاوره تغذیه برای کودک با اضافه وزن • ۱ ماه بعد پیگیری شود. • در صورتی که منحنی وزن برای قد بعد از ۲ ماه در همین طبقه بندی قرار گیرد به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت ارجاع شود.	در خطر اضافه وزن	• بالاتر از $+1z$ -score تا مساوی $+2z$ -score
• منحنی وزن برای سن بررسی شود. • منحنی قد برای سن بررسی شود. • ارزیابی کودک را طبق صفحات بعدی ادامه دهید.	طبیعی	• مساوی $-2z$ -score تا مساوی $+1z$ -score

چگونه کودک را از نظر وضعیت دور سر طبقه بندی کنید:

برای کودکان ۴ طبقه بندی از نظر دور سر وجود دارد: ۱- دور سر کوچک (میکروسفالی)، ۲- دور سر بزرگ (ماکروسفالی)، ۳- نیازمند بررسی بیشتر از نظر دور سر و ۴- دور سر طبیعی.

دور سر کوچک (میکروسفالی) و دور سر بزرگ (ماکروسفالی):

اگر دور سر کودک پایین $-3Z\text{-score}$ باشد، کودک در طبقه بندی دور سر کوچک (میکروسفالی) قرار می گیرد و اگر دور سر کودک بالای $+3Z\text{-score}$ باشد کودک در طبقه بندی دور سر بزرگ (ماکروسفالی) قرار می گیرد.

توصیه ها/اقدام در این دو طبقه بندی:

- ارجاع به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت و پیگیری یک هفته بعد برای اطمینان از ارجاع
- پیگیری جهت ارزیابی دور سر مطابق طبقه بندی " نیازمند بررسی بیشتر از نظر دور سر "

نیازمند بررسی بیشتر از نظر دور سر :

اگر منحنی دورسر کودک مساوی $-3Z$ - score تا مساوی $+3Z$ - score باشد و روند افزایش دور سر دور از میانه (غیرموازی) با خط Zscore (میانگین/ میانه)) یا روند افزایش دور سر نامعلوم باشد یا دور سر متوقف شده باشد ، نیازمند بررسی بیشتر از نظر دور سر است.

توصیه ها/اقدام در این طبقه بندی:

- پیگیری جهت ارزیابی دور سر : کودک زیر ۶ ماه بعد از ۲ هفته و بالای ۶ ماه بعد از یکماه
- در صورت عدم اصلاح وضعیت کودک بعد از ۲ بار پیگیری ارجاع به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت

طبیعی :

اگر منحنی دور سر کودک مساوی $-3Z$ -score تا مساوی $+3Z$ - score و موازی با منحنی Z-score (میانگین/میانه) باشد دورسر طبیعی است در اینصورت مادر را تشویق کنید که مراقبتهای بعدی را انجام دهد.

"جدول ارزیابی و طبقه بندی کودک از نظر دورسر"

ارزیابی کودک از نظر دورسر (تا ۲ سالگی)

دورسر کودک را اندازه بگیرید. منحنی دورسر کودک را رسم کنید، سپس طبق جدول زیر ارزیابی و طبقه بندی کنید و توصیه های لازم را ارائه دهید.

دورسر برای سن	طبقه بندی	توصیه ها/ اقدام
• پایین تر از -۲z - SCORE	دورسر کوچک (میکروسفالی)	• ارجاع به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت • یک هفته بعد برای اطمینان از انجام ارجاع پیگیری شود و سپس مشابه نیازمند بررسی بیشتر از نظر دورسر اقدام شود.
• بالاتر از +۲z - SCORE	دورسر بزرگ (ماکروسفالی)	• ارجاع به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت • ۱ هفته بعد برای اطمینان از انجام ارجاع پیگیری شود و سپس مشابه نیازمند بررسی بیشتر از نظر دورسر اقدام شود.
• مساوی -۲z - SCORE تا مساوی +۲z - SCORE و - روند افزایش دورسر نامعلوم یا - روند افزایش دورسر متوقف شده یا - روند افزایش دورسر دور از میانه	نیازمند بررسی بیشتر از نظر دورسر	پیگیری: • زیر ۶ ماه: ۲ هفته بعد • بالای ۶ ماه: ۱ ماه بعد در صورت اصلاح نشدن منحنی دورسر بعد از ۲ بار پیگیری به پزشک مرکز خدمات جامع سلامت ارجاع شود.
• مساوی -۲z - SCORE تا مساوی +۲z - SCORE	دورسر طبیعی	• ارزیابی کودک را طبق صفحات بعدی ادامه دهید

